

*Олена Володимирівна Крайова
Тетяна Іванівна Голуб*

РОЛЬ МОТИВАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ІНТЕНСИВНОЇ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СЛУХАЧІВ

Інтенсивне навчання іноземної мови завжди пов'язане із поняттям сугестії, яке більшість дослідників трактують як комунікативний фактор, який виражається у наданні тому, хто навчається можливості зробити свій вибір, обрати з широкого спектру комплексних стимулів. Основна ідея інтенсивного навчання полягає у розкритті та розвитку всебічних резервних можливостей особистості. Тут використовуються не лише можливості інтелекту, але й емоційна сфера особистості.

Віра в успіх кожного, доброзичливість як основа взаємин між викладачем та слухачами, між самими слухачами під час заняття, авторитет викладача та його творчий підхід до організації та проведення занять, високо вмотивована навчальна діяльність, яка спрямована на опанування змісту навчання - все це стимулює і забезпечує розкриття резервів особистості тих, хто навчається.

Невід'ємною частиною процесу інтенсивного навчання є застосування методу активізації можливостей особистості і колективу. Можна виділити п'ять основних принципів цього методу:

- принцип особистісного спілкування;
- особистісно-рольовий принцип;
- принцип концентрованої організації навчального матеріалу і навчального процесу;
- принцип колективної взаємодії;
- принцип полу функціональних вправ.

За Р. Оксфордом, весь навчально-виховний процес організований як процес спілкування викладача зі слухачами, та слухачів між собою. Тому успіх навчальної діяльності багато в чому залежить від особистісних характеристик тих, хто навчається, рівня їх знань, їх взаємовідносин в групі. В інтенсивному навчанні це забезпечується створенням атмосфери трудової активності, емоційного співпереживання, урахуванням особистісних якостей та психічних особливостей тих, хто навчається.

Досвід інтенсивного навчання іноземних мов дозволяє зробити висновки про великі потенційні можливості та доцільність використання рольового спілкування у навчанні, з чого і випливає особистісно-рольовий принцип. Поряд із постійними ролями використовуються епізодичні ролі в залежності від створеної викладачем ситуації. Дані ситуації відтворюють ситуації

реального професійного і буденного спілкування, навчають правил мовленнєвої поведінки.

Одним із факторів, які характеризують інтенсивне навчання іноземних мов, є досягнення навчально-виховних цілей за мінімальний термін при максимально можливому обсязі матеріалу, що є необхідним і достатнім для ефективної реалізації поставленої мети. Мовленнєве спілкування, виступаючи об'єктом в інтенсивному навчанні, є одночасно його метою і засобом досягнення цієї мети.

К. Портер пояснює процес оволодіння мовою при використанні інтенсивного методу навчання через поняття подвійного синтезу і аналізу. Модель оволодіння іншомовною діяльністю передбачає рух від актів діяльності при використанні нерозчленованих глобальних одиниць мовлення (синтез 1) через вичленення, осмислення і узагальнення мовних явищ (аналіз) і знову до актів діяльності, але вже іншого, вищого рівня (синтез 2).

Одним із факторів, які характеризують успішність інтенсивного методу навчання в процесі мовної підготовки – це безперервна робота викладача над позитивною мотивацією до учбової діяльності. В останні роки збільшилось розуміння психологами і педагогами ролі позитивної мотивації до навчання у забезпеченні успішного оволодіння знаннями і вміннями. При цьому виявлено, що висока позитивна мотивація може грати роль компенсуючого фактора у випадку недостатньо високих здібностей; проте у зворотному напрямку цей фактор не спрацьовує – ніякий високий рівень здібностей не може компенсувати відсутність навчального мотиву або його низьку вираженість, не може призвести до значних успіхів в навчанні.

А.І. Гебос виділив фактори (умови), що сприяють формуванню у студентів або слухачів позитивного мотиву до навчання:

- усвідомлення близьких і кінцевих цілей навчання;
- усвідомлення теоретичної і практичної значущості засвоєних знань;
- емоційна форма викладення учбового матеріалу;
- показ “перспективних ліній” у розвитку наукових понять;

професійна спрямованість навчальної діяльності;

вибір знань, що створюють проблемні ситуації в структурі навчальної діяльності;

наявність допитливості і “пізнавального психологічного клімату” в навчальній групі.

На базі загальної мотивації навчальної діяльності (професійної, пізнавальної, прагматичної, соціально-супільної, особисто-престижної) з’являється визначене відношення до різних навчальних предметів. Воно обумовлюється:

важливістю предмета для професійної підготовки;

інтересом до визначеної галузі знань і до даного предмета як її частини;

якістю викладання (задоволенням заняттями з даного предмету);

мірою важкості оволодіння даним предметом, виходячи з власних здібностей;

взаємовідносинами з викладачем даного предмета.

Всі ці мотиватори можуть знаходитись в різних відносинах один з одним (взаємодія або конкуренція) і мати різний вплив на навчання, тому повне уявлення про мотиви навчальної діяльності можна отримати тільки після виявлення значущості для кожного слухача всіх цих компонентів складної мотиваційної структури. Це дозволить встановити і мотиваційну напруженість у даного суб’єкта, тобто суму компонентів мотиву навчальної діяльності: чим більше компонентів обумовлює цю діяльність, тим більше в нього мотиваційне напруження.

В ряді досліджень показано, що сила мотиву і ефективність діяльності залежать від того наскільки чітко усвідомлюється людиною мета та зміст її професійної діяльності. Реальність досягнення мети створює для особистості перспективу. Але вона повинна бути безперервною, з постійно зростаючими приватними цілями. Тому дуже важливо в процесі навчання ставити перед слухачами не тільки віддалені, але й близькі цілі.

Будь-яке іншомовне спілкування має відбуватись згідно з усіма принципами методу активізації, а її реалізація здійснюється поетапно. Перший етап – це подача нового навчального матеріалу. Це етап, коли викладач має максимально зосередитись на процесі зняття мовних труднощів. Другий етап – це етап тренування у спілкуванні. Новий навчальний матеріал закріплюється через виконання великої кількості тренувальних вправ, які в кінцевому результаті призводять до вживання нової структури у мовленні. Третій етап має завжди розумітись слухачами як кінцева мета кожного завдання, або як близька мета процесу навчання іноземної мови взагалі. Це – практика у спілкуванні. Завданням викладача на цьому етапі є розробка проблемних ситуацій, які були б подібні до тих, що можуть зустрітись під час виконання службових обов’язків, і для вирішення яких

необхідно вживати у спілкуванні вивчений матеріал.

Інтенсивний підхід у навчанні іноземної мови завжди потребує від викладача повної віддачі для збудження і активізації основного педагогічного стимулятора – мотивації. Вивчення жодної дисципліни не може бути віднесено до ряду ефективного, якщо воно не мотивується рядом факторів. Для такої категорії суб’єктів навчання як слухачі одним з найголовніших бар’єрів до сприйняття предмету іноземної мови виявляється його професійна спрямованість і майбутня перспектива його практичної необхідності. Тому вже з перших хвилин заняття викладач має доводити факт необхідності вивчення даної дисципліни для подальшого кар’єрного росту офіцерів. Прикладом можуть служити високопоставлені особи з керівництва держави і їх заступники, які, в своїй більшості, володіють як мінімум однією іноземною мовою.

В процесі вивчення іноземної мови найбільший вплив на підсилення мотиваційної структури має процес усвідомлення своїх результатів. На даному етапі викладачу потрібно показати, що отримані знання вже можна використовувати для отримання усної інформації, для того, щоб зробити власне повідомлення, для успішного вилучення потрібних даних з тексту. Подолання будь-яких мовних труднощів розглядається слухачем як своєрідна перемога.

Гарним прикладом практичного стимулятора і мотиватора діяльності є живе спілкування з іноземцями-носіями мови, що вивчається. Ніщо настільки не підбадьорює і не надає наснаги для подальшого навчання як усвідомлення того, що ти можеш висловити свою думку і тебе розуміють. Тому основної уваги в процесі інтенсивної підготовки заслуговує усне спілкування та розвиток мовленнєвих умінь.

Отже, процес інтенсивної мовної підготовки слухачів вимагає максимальної комунікативної спрямованості кожного заняття. Під час будь-якої фази заняття (введення матеріалу, тренування або практика) процес спілкування має бути пов’язаний із головною метою навчання іноземних мов – професійною спрямованістю матеріалу. Основним стимулятором, який позитивно стимулює слухачів на продуктивну навчальну діяльність виступає поняття професійної самореалізації.

Іноземна мова має виступати для слухачів основною ланкою у ланцюгу, що веде до самореалізації під час тривалого процесу перетворень у військовій сфері. Дані перетворення, спрямовані на інтеграцію в Європу, активну участь у миротворчих операціях та створення армії, яку визнали б конкурентоспроможною у світі накладають на сучасних офіцерів нові обов’язки, одним з яких і виступає вивчення іноземної мови. Таким чином одним із найголовніших позитивних стимуляторів вважається професійна необхідність володіння іноземною мовою.

Багато педагогів і психологів висувають теорії

щодо позитивної ролі емоційного забарвлення занять. Так, емоція інтересу займає ведучу позицію серед стимуляторів, що активізують хід заняття і роблять його продуктивним для слухачів.

Роль проблемних ситуацій у процесі інтенсивного вивчення іноземної мови важко переоцінити. Практика показує, що подібні завдання, пов'язані із професійною діяльністю суб'єктів навчання виконують позитивну функцію і сприяють підвищенню мовленнєвої активності слухачів.

Кінцевою метою курсу інтенсивної підготовки виступає досягнення рівня самоконтролю і самокорекції. Ці поняття визначаються основними показниками того, що слухач пройшов достатню підготовку для подальшого самостійного опрацювання мовного матеріалу і для активного вживання отриманих знань у практичних цілях. З

метою розвитку даних показників під час підготовки військових кадрів активно використовується такий вид роботи як :

позааудиторна робота, на основі матеріалів, що відповідають основному професійному напрямку слухачів;

відвідування лекцій з фахових дисциплін, що проводяться на іноземній мові;

підготовка доповідей за проблемними питаннями військової сфери з метою їх подальшого обговорення в групі;

аналіз доповідей і лекцій.

Досягнувши рівня самокорекції, слухачі отримують достатній рівень знань для прийняття участі у тестуванні STANAG 6001 і для того, щоб представляти нашу державу на міжнародній арені під час вирішення міжнародних конфліктів.

Література

1. Ausubel D.P. Relationships between shape and guilt in the socializing press. – Psychological Review, 1955. – p.378-390. **2. Holt R.R.** Drive or wish? A reconsideration of the psychoanalytic theory of motivation. – Psychological Issues, 1976. – 243p. **3. Maslow A.** The farther reaches of human nature. – New York: Viking, 1971. – 368p.

4. Oxford R.L. Individual Student Characteristics Related to Variation in Language Learning.- Oxford: Oxford University Press, 2002.- p.247-252. **5. Profile of Professional Development.** – Lancaster: Edge Hill, 2000-2001.-33p. **6. Rapoport D.** Emotions and Memory. – New York: Science Editions, 1961. – 453p.

В статье рассматривается основной фактор интенсивного обучения и основной педагогический стимулятор – положительная мотивация студентов. Были изучены основные мотиваторы и предложены пути их позитивного развития.

Ключевые слова: мотивация, мотиватор, коммуникативные ситуации, профессиональная направленность, позитивные стимуляторы.

The article deals with the basic factor of intensive studying and main pedagogical stimulator – positive motivation of students. The principal motivators have been studied and ways of their positive development have been suggested.

Key words: motivation, motivator, communicative situations, professional direction, positive stimulators.